

OTRDIENAS INTERVIJA

Šodien ar nākotnes redzējumu

— Vai tad kūdras ražošanā arī ir konkurence? Līdz šim domāju, ka tāda ir tikai pārtikas, sadzīves tehnikas, autobūves, celtniecības un tamlīdzīgās ražošanas nozarēs.

— No patērētāja viedokļa, droši vien, ka tā arī izskatās. Pārtiku pārkat katru dienu, un redzat, cik daudzas firmas to ražo. Kūdras iegādājaties, varbūt, tikai reizi gadā — pavasārī, kad zemīte jāuzlabo ar augsnes substrātu. Tomēr būvniecības veikalos, kur to pārdod, redzams, ka kūdras piedāvājums ir plašs un no dažādām firmām. Visi dekoratīvie zaļumi taču aug uz kūdras bāzes. Amatieri, kam dārzkopība ir kā hobijs, nereti priekšroku dod krāsainākam iepakojumam, bet Eiropas praksē profesionālajā dārzkopībā, kuras Latvijā gandrīz vai nav, izvēle notiek, vadoties pēc kvalitātes kritērijiem. Tirdzniecības tīklā visbiežāk nonāk jau izsenis zināmu kūdras ražotāju prece, mums, iesācējiem šini nozarē, kas gadiem stāv rindā, pašiem nākas plīties virsū, lai mūsu produkciju paņem. Un paņem arī, — par ļoti ļoti zemu cenu. Latvijā kūdru ražo 50 purvos, tātad, — mums ir 49 konkurenti.

— Vai mazās Latvijas dabas resursi ir tik lieli, ka kūdras ražotāji var pa istam izvērsties un konkurēt ar lielražotājiem?

— Kūdras daudzuma ziņā stāvoklis nemaz nav tik slikts. Bez tam Baltijas valstu kūdra ir samērā laba, un to var samikšēt ar citiem komponentiem pēc visdažādākajām receptēm un visām augu sugām, ja vien ir pasūtījums. Ir baltā, melnā, griestā kūdra, sasieta pa frakcijām. Visi varianti izmēģināti, rezultāti pierādīti.

— Kas tā tāda — baltā kūdra?

— Tā, kas iegūta no virsējiem pieciem metriem. Dzīļākos slāņos kūdra gulējusi piecus tūkstošus gadu un skābekļa ietekmē sadalījusies, bet augšējā slāni — dažus simtus gadu un nav sadalījusies. Augiem vajadzīga gan viena, gan otra, noteiktās proporcijās un struktūrās, attiecīgi bagātināta ar citām papildvielām — mālu, granti, minerāļiem.

— Atskatīsimies pagātnē un iezīmēsim ceļu, pa kuru esat nonācis šeit, šajā vietā un šajā amatā.

— Pēc Līvānu 1. vidusskolas absolvēšanas iestājos Latvijas Lauksaimniecības universitatē, kur ieguvu lauksaimniecības mehānizācijas inženiera specialitāti. Tajā laikā, kad beidzu studijas, kolhozi un padomju saimniecības beidza pastāvēt, mehāniķu lauksaimniecībā nevajadzēja. Par bezdarbnieku tomēr nekļuvi, jo iekārtojot kādā konfekšu un sulu ražošanas cehā Jēkabpils rajonā. Sagādījās tā, ka drīs radās iespēja strādāt par galveno mehāniķi Līvānu kūdras fabrikā. Tas bija sarežģīts laiks. Siltumsaimniecības pārtrauca darboties, cilvēki mājās dzīvoja ar «Godmaņa» taupiņas krāsniņām, fabrikā krasi ti-

ka samazināts strādnieku skaits. Visa apkārtnē Līvānu rūpniecība sabruka, pārvērtības piedzīvoja arī kūdras fabrika. Tehnika mani interesēja, un te bija, kur izvērsties, — kāds simts traktoru, ekskavatori, lokomotīves. Bija iesākta un pamesta pakošanas ceha celtniecība, to vajadzēja mēģināt novest līdz galam. Parādījās iespēja, ka kūdru varētu eksportēt uz Rietumu tirgu. Fabrika piedzīvoja reorganizāciju un nosaukumu maiņu, līdz beidzot 1998. gadā nonāca privatizācijā. Bijām izveidojuši SIA, kas piedalījās izsolē, taču nespējām piedāvāt miljonus, kā to darīja konkurenti no Rietumiem. Līdz ar to uzņēmuma akciju kontrolpakete pieder Vācijā reģistrētam uzņēmumam. Kopš 2000. gada esmu šis SIA valdes priekšsēdētājs. Mēģināju reanimēt un sakārtot slikto finansiālo situāciju, kādā uzņēmums pēc privatizācijas pirmajos gados nepareizas stratēģijas dēļ bija nonācis.

— Kā varētu raksturot sadarbību ar saimniekiem — ārzemniekiem? Nemaz tik tālu nav jāmeklē piemēri arī par tādām ārzemju uzņēmējām, kas Latvijā uzskata par trešās pasaules valsti, kurā par lētu samaksu nodarbināmi cilvēki, pieļaujami slikti darba apstākļi utt.

— Domāju, ka mūsu gadījumā ir izdevies optimālais variants. Es un šeit strādājošais valdes loceklis cenšamies labi izpildīt uzticētos uzdevumus, kas saistīti ar ražošanu, modernizāciju, investīciju plānošanu. Bet akcionāri rūpjas par noieta tirgus nodrošināšanu. Mūsu gadījumā nav tādu attiecību kā pret trešās pasaules valsti, un vispār šajā sakarībā jāteic tā, — ja kāds ļauj pret sevi tā izturēties, tad tādu izturēšanos arī saņems. Protams, neviens atsevišķs cilvēks kā indivīds neies stāties pretī uzņēmuma vadībai, taču šodien ir izvēles brīvība. Šodien Līvānos, rit — Rīgā vai arī Dublinā. Uzņēmējam katru brīdi jādomā par konkurētspējīga atalgojuma un labu darba apstākļu nodrošināšanu. Mums ar mūsu akcionāriem šajā ziņā konfliktu nekad nav bijis. Biežāk ir tā, ka akcionārs saka, — bet, protams. Dari to! Viss ir atkarīgs no cilvēciskā faktora, un mūsu gadījumā ir paveicies. Domāju, ka mūsu ārzemju akcionāri ir pat labāki nekā vietējie vienā otrā Latvijas uzņēmumā, un viņi pret darbiniekiem izturas kā pret dzīvīem cilvēkiem, kam ir savas ģimenes, sappi par nākotni, iecerēs, nevis tikai kā pret bezpersonisku darbaspēku.

— Ko izdevies paveikt septiņu gadu laikā kā valdes priekšsēdētājam?

— Ieviesta simtprocentīga mehānizācija frēzkūdras ražošanā, sagādāti lielākas jaudas traktori ar labāku pārējamību un ērtākiem darba apstākļiem. Iecerēto ideālo variantu ražošanā vēl nav izdevies sasniegt, bet domāju, ka nākamgad tas būs panākts. Ceru,

SIA «Līvānu kūdras fabrika» valdes priekšsēdētājs PĒTERIS ROMANOVSKIS par tādu prozaisku lietu kā kūdra prot stāstīt tik vienreizēji, interesanti, vizuāli un dzejiski, ka ikviens, kuram ir bijusi laime to dzirdēt, turpmāk kūdras purvus sāk uzskatīt par aizraujošu dabas veidojumu.

Par kūdru nevienā Latvijas augstskolā nemāca. Visa plašā informācija, ko Pēteris Romanovskis tagad teicami pārzina, apgūta pašmācības ceļā. Viņa vadībā strādā vidēji 70 cilvēki, atkarībā no sezonas to skaits palielinās vai samazinās. Pēteris kopā ar dzīvesbiedri Airu audzina trīs dēlus: Dāvidu, Hugo un Aleksandru.

● Šodien cenšos visu darīt ar nākotnes redzējumu, domāt par to, kas būs nepieciešams pēc gada, diviem, pieciem, — par sevi teica SIA «Līvānu kūdras fabrika» valdes priekšsēdētājs Pēteris Romanovskis. Foto: A.Dzerkalis

ka jau tuvākajā nākotnē kūdras ražošanā izdosies sasniegt tādu līmeni, kas nebūs sliktāks kā citos Eiropas kūdras ražošanas un pārstrādes uzņēmumos. Jau pašlaik esam spējīgi saražot jebkāda veida kūdru kā izejvielu, to pārstrādāt, bet ir palicis nerealizēts pēdējais posms — sava rūpnīca, kurā tīktu samikšēts kūdras maisījums pēc jebkuras receptūras, jebkurām dārzkopju vajadzībām. Taču tas nav tā, ka, lūk saražošu kūdru, un visu gadu vedīšu uz Holandi vai Vāciju pārdot. Vispirms jāsaņem gatavo purvs kā izejvielas bāze, jāpierāda, ka lauki botāniskā un ķīmiskā ziņā ir tīri, ka tajos iegūta kūdra atbilst substrātu ražošanai. Kūdras lauku kontrole notiek katru gadu, regulāri jāatjauno to sertifikāti. Nākošais posms saistīts ar izvešanu, pārstrādāšanu, kas ir malšana, sijāšana, nepieciešamā sastāva pievienošana, dažādu iepakojumu ražošana. Šis arī ir mūsu mērķis — pašiem sagatavot kūdras substrātu.

— Ko nozīmē lauku sagatavošana? Vai tad nevar doties purvā un kūdru vienkārši rakt, kā tas notika senāk?

— Agrāk kūdru vairāk lietoja kā kurināmo, nebija nepieciešamības pēc tā, lai tā būtu tīra no nezālēm. Tāpēc ļoti grūti purvus attīrīt. Taču, ja nebūs pierādījuma, ka kūdra iegūta no tīriem laukiem, produkcija gadiem ilgi nevienam nebūs vajadzīga un stāvēs krautnēs.

— Kā kūdras purvu attīra? Ravē?

— Jā, protams. Ar ķīmikālijām tajā nevar darboties. Tīrām grāvjus, ravējam. Daudziem skolāsbērniem vasara paiet, ravējot kūdras laukus un, protams, nopelnot. Arī mani dēli šo darbu ļoti zina. Purva attīrīšana izmaksā dārgi. Protams, nav jau tā, ka nezāle ne-

drikstētu augt, bet tā nekad nedrīkst sasniegt tādu lielumu, kad ražo sēklas. Ja nezāļu sēklas tiks substrātā, tad pēc nonākšanas siltumnīcās vai lecektīs tās drīz sadīgs, un dārzkopis par mūsu produkciju turpmāk vairs negribēs ne dzirdēt. Tīrai, sertificētai kūdrai ir labāks noieta un garantijas investīciju saņemšanai. Lauku attīrīšana ir nepārtraukts process. Uzņēmumā ieviesta sertifikācijas sistēma, bez tam Holandē darbojas Eiropas kūdras kā izejvielas sertifikācijas sistēma. Eksperts iet pa kūdras lauku, ierauga nezāli, ar globālās pozicionēšanas sistēmu noteic vietu, kur tā atrodas. Nākamgad noteikti šo vietu pārbaudīs atkal. Ja uz desmit kvadrātmetriem būs vairāk par desmit nezālēm, mums kā futbolā tiks parādīta «sarkanā kartīte». Graudaugus vieglāk audzēt, jo drīkst pielietot pesticīdus, herbicīdus. Mēs — neko. Jo kūdru izmantos dārzena audzēšanai. Ušņu pogaļu pūkas gan nereti atlido no tuvējiem zemnieku laukiem. Atnāk analīžu rezultāti, ka mūsu produkcijā uz simts kubikmetriem atrastas divas ušņu sēklas. Tā vēl nav tragēdija, bet uztverams kā bridinājums, ka nākamgad šai vietai pievērsīs lielāku uzmanību. Ar gurķu un tomātu audzēšanu ir vienkāršāk, bet krāšņumaugu audzēšana pasaulē ir milzīga industrija, un pircējs nevēlēsies podu, kurā blakus kaktusam aug nezāle. Tīrums ir, pieprasījums arī, un mums ir iespēja piedāvāt.

— Jā, protams, tīrībai ir sava nozīme. Nācies redzēt, kā lielogu dzērveņu audzētāji, kas izmanto kūdru, cīnās ar tūkstošiem bērziņu digstu.

— Bērza sporu ir pilns purvs, un, tiklīdz samazinās kūdras skābums, tās momentā sadīgst. Tomēr bērzs neskaitās kā pirmās

pakāpes nezāle. Sagatavotā substrātā tas neaug tā kā nezāles — usnes, balandas, purva kazrozes.

— Klausoties jūsu stāstījumu, mainās mans priekšstats par to, kas ir kūdra un kādas prasības izvirzītas tās ražotājiem.

— «Zaļie» mūs uzskata par nelabiem, par dabas postītājiem. Tagad rokām kūdru, bet pēc tam būs vajadzīgi tūkstošiem gadu, kamēr purvi aizaus ciet un pārpurvosies jauni. Ir pierādīts, ka katru gadu Latvijas kūdras resursi pieaug par vairāk nekā miljonus tonnām, bet saražots tiek 500 000 — 800 000 tonnu gadā, pretstatā trijiem miljoniem tonnu, ko gadā izraka padomju laikos. Un īstēnībā Latvija pēdējo 15 gadu laikā pārpurvojas. Tā ražotāji ar «zaļajiem» par saviem viedokļiem var diskutēt ilgi. Vidējais kūdras slānis svārstās no diviem līdz sešiem metriem, labvēlīgā gadā noņemam vidēji desmit centimetrus biezu kārtu. Toties nelabvēlīgā — divu — trīs centimetru biezumā. Skrebeļu purva izstrāde bija plānota līdz 2013. gadam, tagad ir skaidrs, ka tajā darbi turpināsies vismaz līdz 2050. gadam. Kas varēja paredzēt, ka kolhozu nebūs un kūdras pārēriņš strauji samazināsies? Purvu inventarizācija un ieguves licenžu pagarināšana notiek ik pēc septiņiem gadiem.

Šis gads kūdrniekiem bija vidēji slikts, slapjš, tomēr esam pieraduši sadzīvot ar laika apstākļiem, nesūdzamies un kompensācijas no valsts neprasām. Tāds šis bizness ir — ar riska faktoru.

— Saruna visu laiku risinās tikai par purvu un kūdru, redzams, ka šī nozarē ir jūsu sirdslieta. Taču Līvānu novadā jūsu uzņēmums pazīstams kā tāds, kurš regulāri finansiāli atbalsta sportistu komandas, veic iemaksas arī pašvaldības stipendiju fondā, un kura stipendijas saņem vietējie jaunieši — studenti. Un ko darāt vaļaspriekos?

— Aizņemties dēļ dažādām aktivitātēm neatliek laika. Darbojos vienīgi domes kultūras un sporta komitejā. Cik tad to uzņēmēju novadā ir, un kurš cits tad atbalstīs sportistus, ja ne mēs? Sports no cilvēka prasa lielas pūles, bet daudziem citiem labāk patīk pavadīt laiku pie datora, pie televizora. Kāda mūsu sabiedrība mūs nākotnē? Veidojas patēriņa kultūra, cilvēki pārāk un tērē, neapstājoties un nepaskatoties, ka bez garīgajām vērtībām, bez kultūras, bez sporta degradējas. Sports prasa piepūli. Ja bērniņā pie tās pieradis, tad arī vēlāk prātīs sevi piespiest no sevis izdabūt arī garīgā ziņā. Arī akcionāri atbalsta šādu palīdzību.

Bet ar brīvo laiku ir tā, ka vasarā ir pats karstākais darbu cēliens. Katru dienu pavadu purvā, toties svaiga gaisa un saules, — cik tik. Ja izdodas izkārtot kādu brīvdienu, labprāt apceļojam Latviju.

L.Rancāne